



Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiarium reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Art. II. De Principiis ad internam Actuum humanorum Regulam, seu
Conscientiam spectantibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

esse luxuriae, in quam consensit; uti ex cit. c. 5. Mat.

Deducitur 2. Illum, qui efficacem habet voluntatem ad eleemosynam, si haberet, misericordiae praemium a DEO accepturum, atque si re ipsa dedisset, quemadmodum S. Augustinus super Psalm. 109. testatur dicens: *Si potes, da; si non potes, affabilem te fac; coronat DEVS Voluntatem, ubi non invenit facultatem.*

Deducitur 3. Eum, qui vult DEUM infinito amore diligere, non hoc ipso actum infinitae dignitatis & valoris elicendo contentus, tum quia plerumque hic actus est simplex complacens, tum quia si actu ipso deberet poni actus exte- rior, respondens illi interno, nova adhuc, eaque gravis diffi- cilia superanda foret, quae novam utique iterum laudabili- tati in moralitate & moralitatis intentionem causaret.

ARTICULUS II.

Principiis ad internam Actuum humano- rum Regulam, seu Conscientiam spectantibus.

§. I.

PRINCIPIUM I.

Quod non est ex Fide, peccatum est.

Sensus.

Hoc est, quodcumque aliquis actionem aliquam peccatam committit, quam Conscientia (quae nihil aliud est, quam intellectus indicans, quid licitum vel illicitum sit) videt illicitam, etiam si illud peragatur, quale conscientia apprehendit, etiam si illa actio non sit peccaminosa, quae conscientia apprehendit, etiam si illa actio non sit peccaminosa.

Authoritas.

Desumptum est ex Epistola S. Pauli ad Rom. c. 14. illud: *Quod non est ex Fide, peccatum est.* & sic explicant communiter SS. Patres, teste S. Thomas 1. 2. q. 100. art. 1. resp. 2.

Gg 4

Ratio

Ratio.

Quia Conscientia est Regula proxima Voluntatis, derivata à prima & principali Regula omnium humanarum actionum, scilicet à Lege Divina & aeterna: ergo quicquid contra hanc Legem committitur, vel omittitur, bonum esse non potest.

Praxis.

Hinc deducitur 1. Eum, qui putat, se ex Caritate obligari ad Proximum è periculo liberandum per mendacium, peccare, si non mentiatur, uti cum communi docet Bonac. d. 2. de pecc. q. 4. pu. 6. n. 8.

Deducitur 2. Eum, qui Venerando SS. Imagines, aut Reliquias putat, se Idololatriam committere, non esse immunem à tali culpa, si dictam Venerationem peragat, uti communis apud Bonac. l. c. n. 13. sentit.

Deducitur 3. Eum, qui putat, alterutram ex duabus contradictoriis actionibus committendo se peccare, omnino peccati reum fieri, quamcunque peragat, si conscientia vincibilis sit; vel si invincibilis sit Conscientia, & non eligat eam, quæ minus gravis est; ut idem Bonac. l. c. n. 27. cum communi Theologorum iterum sentit.

§. II.

PRINCIPIUM II.

Non lædit Conscientiam actio, quam probabilis tuetur opinio.

Sensus.

Hoc est, qui non potest certò cognoscere, an actio aliqua sit licita, vel non, potest eam sine peccati scrupulo elicere, si advertat, eam à doctis & prudentibus viris, quorum Auctoritas sufficit ad probabilitatem alicui sententiæ conciliandam, licitam judicari; modò non immineat aliquod periculum, ad quod vitandum Prudentia, vel Justitia, vel Caritas dicet oppositam sententiam eligi debere.

Authoritas.

Desumptum est ex mente Vasquez, Sanchez, Medina, Tallo.

Item. Ovid. Lugonis, Amici, Lezanix, & plurium alio-
rum apud & cum Francisco Bardi discept. 4. de conse. c.
11. r.

Ratio.

Quia, cum opinio probabilis sit dictamen rationi con-
sente (alioqui enim probabilis opinio non foret) hoc ipso,
illam sequitur, prudenter agere, & ex consequenti nec
esse censendus est; dummodo non sit nimis tenuis pro-
bilitas, aut in materia Sacramentorum, vel iudicii verse-
rationis, tunc enim non licet juxta decretum Innocentii X,
apud Mart. editum sententiam quantumcunque probabi-
liorem relicta probabiliore sequi.

Praxis.

Hinc deducitur 1. eum, qui probabiliter putat, se habe-
re jurisdictionem, licite eam exercere, uti Sanch Less. Ferd. de
Matr. Fill. Villalob. Coninck. Henriq. apud & cum Fran-
co Bardi disc. 4. c. 17. n. 2. docent.

Deducitur 2. Doctorem non esse obligatum respondere
sua opinionem magis probabilem, sed satisfacere suo
iudicio, si juxta probabilem aliquam opinionem respondeat,
Sanch. Becan. Regin. Bonac. Jo. Sancius & alii apud & cum
Franc. l. c. 20. n. 2. sentiunt.

Deducitur 3. Opinionem unius Doctoris, qui ob ratio-
nem probabilem faveat Matrimonio jam contracto, posse opi-
onem reliquorum Doctorum aliud opinantium præferri, uti
Sanch. l. 2. de matrim. d. 36. docet.

§. III.

PRINCIPIUM III.

In dubio melior est conditio possidentis.

Sensus.

Hoc est, quando neutra pars, quæ de aliqua re litigat,
vincere potest probabilibus argumentis, rem illam sibi de-
bet; aut certe probabilitas argumentorum utrobique est
æqualis, tum illi res adscribenda est, qui actu illam bona fide
possidet.

Authoritas.

Defumptum est ex l. 6. decret. ult. re. 65. ubi dicitur: In pari delicto vel causa potior est conditio possidentis. Habetur etiam in reg. 172. & 196. ff. Item in l. si debitor. 10. de pignor. illudque refert Barbosa axiom. 182. cum innuuntur aliis.

Ratio.

Quia, cum nemo præsumatur malus, atque adeo nec rem aliquam illegitimè possidere, ipsa ratio dicitur, non esse ipsum de hac sua possessione dejiciendum, donec efficacibus rationibus probetur, rem illam, non ipsi, sed alteri competere.

Praxis.

Hinc deducitur 1. Eum, qui dubitat, num votum tenuerit, non obligari illo, uti plurimi docent apud Bardi discept. 6. c. 1. §. 1.

Deducitur 2. Eum, qui dubius est, num commiserit peccatum mortale, non esse obligatum ad illud confitendum. Ita Coninck. d. 7. de pœn. du. 8. Caramuel & alii apud Bardi l. c. 21. p. 4. §. 1. & Dian. p. 4. tr. 3. re 5.

Deducitur 3. Eum, qui dubitat, num vigesimum primum annum attigerit, non teneri Jejunii lege, quia liberatus est in possessione. Contrà verò se res habet, si quis dubitans de ætate ad Sacras Ordines requisita, quia præsumptio & possessio est pro Præcepto, uti Laym. Sanch. apud & cum Barbosa l. c. 1. c. 2. sentiunt.

§. IV.

PRINCIPIUM IV.

Dubia in meliorem partem interpretanda sunt.

Sensus.

Hoc est, quando non certò constat, aliquem in Legem

que contra suam obligationem peccasse, semper pro ipsius Innocentia potius, quam pro Delicto pronuntiandum est. Quod enim Scriptum est: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*; manifestis dictum est, quæ plerumque non solent bono animo fieri, ut stuprum, Blasphemia, Furta, & Similia, de quibus nobis permittitur judicare.

Authoritas.

Desumptum est ex cap. Estote. 2. de Reg. Juris, ubi illud Venerab. Beda refertur. Item ex le. Proximè. 3. ff. de his, quæ in Testamento delentur; illudque refert, & cum pluribus approbat Barbofa. axiom. 78. n. 1.

Ratio.

Quia in dubio delictum non præsumitur, sed tamdiu præsumitur aliquis esse bonus, quamdiu non probatur esse delictus, uti ex cap. ult. de Præsumpt. & cap. unic. de Scrutin. faciendis in Ordin. Item ex le. Omni modo. 30. c. de inoffic. Testam. colligitur, illudque refertur, & approbant Canisius & alii in explic. reg. 8. in 6. est enim in Dubio melior Conditiō possidentis Innocentiam.

Praxis.

Hinc deducitur 1. in Dubio, num Matrimonium, Prohibetio, aut Dispensatio sit valida, pro valore standum esse; eò quod in Dubio præsumendum sit pro Valore Actus, uti in le. Quoties in actionibus 12. ff. de Rebus dubiis & le. Quoties in Verb. Oblig. habetur, & tueretur Barbof. axiom. 13. n. 16. cum plurimis Authoribus, additque ex Decio, tantam præsumptionem, quæ oritur propter validitatem Actus, præsumptiones alias præsumptiones vincat.

Deducitur 2. In Dubio, num causa pro Indulgentiis consideranda sufficiens, aut sententia, à Judice lata justa sit; aut qui ad Beneficium electus fuit, idoneus sit; semper pro Innocentia, justitia, idoneitate pronuntiandum esse, eò quod in Dubio præsumatur id factum, quod erat de Jure faciendum, uti in argum. text. in le. quædam mulier 77. ff. de rei vindicat. refertur, & à Doctoribus communiter approbari testatur P. Gobert. in thes. Indulg. p. 1. n. 95. & meritò; quia neque præsumi



fumi prudenter potest, Superiorem ea nescivisse, quæ scire ei officio debebat; nec cogitari justè, quòd ea, quæ necessitas in tali dispositione observanda cognoverat, temerè aut malitiosè omittere voluerit.

Deducitur 3. Scrupulosum, qui dubitat, num confiteatur in grave Peccatum, posse se resolvere, quòd non confiteatur, uti ex communi docet Busenbaum l. 1. tr. 1. c. 3. resp. 4. nominatim Azor, Sanch. Vasq. Filliut. & alii asserentes, tales non debete quidquam judicare esse Peccatum mortale, nisi certò sciat.

§. V.

PRINCIPIUM V.

In dubio tutior pars est eligenda.

Sensus.

Hoc est, quando agitur de damno gravi proprio aut alieno avertendo, aut magno bono procurando, semper tutior pars est eligenda, per quam certius illud malum removeretur, aut bonum desideratum obtinetur. Non autem procedit hoc axioma in casu, quo utraque Pars Probabilitatis limites non egredietur, tunc enim cum alterutram partem sequi sine peccato liceat, absque gravi damno aut boni grandis jactura, non potest voluntas ullum ex alterutra sententiâ practica periculum timere.

Authoritas.

Desumptum est ex cap. Juvenis. 2. de Sponsal. & cap. de audientiam 12. de homicid. Item ex cap. si quis autem de pœn. dist. 7. ubi dicitur: *Tene certum, & dimitte incertum.* Habetur etiam in Jure Civili. §. Curare 33. Instit. de actio. Item sc. si fuerit 10. ff. de rebus dub. illudque refert, & defendit Barbosa axiom. 78. n. 2. cum Vasq. Sanch. Sayro. Salas & pluribus aliis.

Ratio.

Quia hoc ipso, quòd Natura & Ratio dicet, omne majus periculum fugiendum esse, dictabit etiam minus Periculum (quod

quale incurritur, si certiora quis eligat) præ majori eligenda esse.

Praxis.

Hinc deducitur 1. Si Sacerdos possit habere certam formam & Materiam in Sacramentorum (Baptismi maxime, & Penitentiae) administratione, non posse dubiam duntaxat habere, uti cum Suar. Vasq. Henriq. Regin. & pluribus aliis docet Bonacina d. 1. q. 2. pu. 1. n. 32.

Deducitur 2. Eum, qui negativè dubitat, num actio aliqua sit licita, non posse illam sine peccato exercere, uti communiter docent Authores, & colligunt ex noto axiomate Eccles. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo.*

Deducitur 3. Eum, qui dubitat, num adsit impedimentum Matrimonii, non posse contrahere, uti docent Ferd. de Soto Laym. & alii apud & cum Bardi disc. 6. c. 11. pu. 7. §. 11. colligitur ex Cap. Juvenis de Sponsal.

§. VI.

PRINCIPIUM VI.

Frustra remedium quæritur, ubi nulla est læsio.

Sensus.

Hoc est, quando Finis, ob quem remedium institutum contineri non potest, non debet multum in remedio quærendo aut applicando laborari.

Authoritas.

Desumptum est ex le. ex consensu. 23. §. 1. ff. de Appellat. ubi etiam alioque refert, & approbat Gribaldus l. 2. de Method. lit. F. communium Authorum.

Ratio.

Quia cum remedium tale tantum quærat, & adhibeatur propter læsionem, ut supponitur, rectè inferitur, cessante læsione tanquam sine, ipsum etiam remedium adhibendum non esse.

Praxis.

Hinc deducitur 1. frustra Scrupulosos angere de peccato à se

à se commisso in actione, si hanc ex probabili sententia licitam esse putaverunt, dum eam exercuerunt, uti communiter docent Doctores.

Deducitur 2. Frustra provocari à sententia Judicis, quæ valore suum quocunque ex capite non est fortis, uti in casu le. ex consensu dicitur.

Deducitur 3. Non obligari ad restitutionem Fami- lum, qui publicum crimen de altero in loco, in quo publicum est, narravit, uti Fagand. Lessii. Filiut. Dian. & plures alii apud Lugon. d. 14. de Iustit. n. 72. docent.

A R T I C U L U S III.

De Principiis ad externam Actuum humanorum Regulam seu legem spectantibus.

§. I.

PRINCIPIUM I.

Omnia sunt licita, quæ nulla lege aut Iure sunt verita.

Sensus.

Hoc est, quamdiu non occurrit animo, actionem aliquam nec Rationi velut legi naturali, nec legi divinæ humanæ contrariam esse, tamdiu credi potest, illam licitam exerceri.

Authoritas.

Desumptum est ex Nello de Testibus. n. 1. illudque confirmat & approbat P. Gobat in tr. 5. n. 650.

Ratio.

Quia cum hæ leges sint Regula humanorum Actuum à Natura & ipso Authore Naturæ proposita, hoc ipso dicitur non debet, quidquid huic Regulæ contrarium esse deprehenditur.

Praxis.

Hinc Deducitur 1. Eum, qui die Festo Sacrum aut non debere jejunum id præstare, nisi per accidens cibum potest